

Marija Mitić*

RAČUNOVODSTVO FINANSIJSKIH DERIVATA

Na decembarskom savetovanju, održanom na Paliću, u organizaciji Udruženja banaka Srbije "Godišnji račun za 2008." Marija Mitić je imala izlaganje na temu "Postupci za izradu finansijskih izveštaja za 2008. godinu u svetlu nove podzakonske regulative".

U ovom broju dajemo jedan njen deo: "Računovodstvo finansijskih derivata" a u sledećem broju biće "Kreditni derivati".

* Specijalista za finansijsko izveštavanje Udruženja banaka Srbije

Finansijski derivati su izvedene hartije od vrednosti zato što se njihova vrednost izvodi iz vrednosti neke druge osnovne imovine koja se nalazi u njihovoj osnovi.

Obligacioni odnosi koji se uspostavljaju između emitenta i investitora u finansijsko-derivatnim transakcijama nisu zasnovani na

- dužničko-poverilačkom odnosu i
- vlasničkom odnosu

Derivati predstavljaju vrstu **uslovnih kontingentnih prava** na druge oblike finansijske aktive (akcije, obveznice, ostale osnovne hartije od vrednosti, kamatnu stopu, tržišne indekse, devizni kurs itd). Osnovno obeležje ovih finansijskih instrumenata je da njihova **cena ne zavisi** isključivo od odnosa ponude i tražnje za njima, već zavisi od vrednosti više osnovnih varijabli na čijoj osnovi su kreirani.

Osnovna uloga derivata je ograničavanje i zaštita od valutnih **rizika** i rizika promena kamatnih stopa. Entitet mora u potpunosti biti siguran u svoje potrebe, jer izbor pogrešnog instrumenta radi zaštite od rizika može imati više negativnih efekata nego da se ne koristi nijedan instrument. Pri tome se mora imati u vidu fleksibilnost zaključene transakcije i trošak zaštite u odnosu na rizik od koga se štiti.

Prednost finansijskih derivata, u odnosu na instrumente iz kojih su izvedeni, jeste **veća fleksibilnost u zaštiti pozicije**. U transakcijama sa derivatima plaća se razlika, što znači da se glavnica ne razmenjuje te je kreditni rizik manji od transakcija kod kojih se vrši razmena glavnice, a koja je u osnovi instrumenta iz kojih su finansijski derivati izvedeni. U slučajevima kada postoji razmena glavnice, ona se obavlja u budućnosti, tako da ukoliko jedna strana pre konačnog datuma izvršenja ugovora nije u mogućnosti da izvrši svoju obavezu, ni druga ugovorna strana je neće izvršiti.

Primena finansijskih derivata ukazuje na to da entitet nema potrebe da pasivno čeka dan plaćanja ili naplate i da se tek tada suoči sa efektima već realizovane tržišne promene. Njegov odnos treba da bude aktivan, tako što će prepoznati svoj interes za korišćenjem ovih instrumenata i spozna njihovu suštinu, jer finansijski derivati, suštinski, neizvesnost budućeg momenta svode na ravan sadašnjeg i poznatog. Ta prednost podrazumeva i finansijsku disciplinu obeju strana u ugovoru,

bez obzira na aktuelni ishod o dospeću.

Definicija derivata data je u MRS - 39. Derivat je sekundarni/izvedeni finansijski instrument ili drugi ugovor koji poseduje sledeće tri **karakteristike**:

1. **vrednost** ovog finansijskog instrumenta, odnosno ugovora **se menja** u zavisnosti od promena neke bazične - osnovne vrednosti.

Osnovna - bazična vrednost može biti određena kamatna stopa, cena nekog finansijskog instrumenta, cena robe, devizni kurs, cenovni ili kamatni indeks, bonitetni rejting ili kreditni indeks ili neka slična varijabla, **pod uslovom** koji pri tome mora biti ispunjen a to je da **finansijska varijabla nije specifična za neku stranu iz ugovora**.

2. **ne zahteva** se nikakvo početno **neto ulaganje**, ili se zahteva relativno malo neto ulaganje. Derivatni finansijski instrument se na početku ugovora (iz kojeg proističe) ne transformiše u primarni finansijski instrument (na primer, potraživanje koje neposredno proizvodi gotovinu). To transformisanje ne mora da se dogodi ni po dospeću ugovora, jer se može transformisati u neki drugi finansijski derivat. Može biti uspostavljen lanac ugovornih prava i obaveza (transformisanja jednog derivata u drugi), ali on jednom konačno dovodi do primanja ili isplate gotovine.
3. **izmiruju** se na neki budući **datum**. Transakcije sa derivatima su moguće samo ako postoji likvidno tržište sa velikim brojem učesnika. Tržište mora imati takvu strukturu da obezbeđuje transparentnost transakcija.

Incijalna ulaganja

- Incijalno ulaganje može biti jednako nuli, transakcionim troškovima, položenoj inicijalnoj margini ili premiji.

Entitet priznaje finansijske derivate tj. priznaje za svoja ugovorna prava i obaveze prema derivatima u svom bilansu stanja, tako što:

- Termenske ugovore priznaje kao finansijsko sredstvo ili finansijsku

obavezu **na datum preuzimanja obaveze**, a ne na datum kada se **stvarno obavlja razmena**;

- Finansijske opcije **priznaje** kao sredstvo ili obavezu kada vlasnik ili upisnik **postane ugovorna strana**.

Neto poravnanje se obavlja na neki budući datum i može biti izvršeno:

- a) isplatom/naplatom svoje pozicije u gotovini od druge strane,
- b) isporukom robe ili finansijskog instrumenta po dogovorenoj ceni ili
- c) zauzimanjem kontra pozicije.

Kod klasičnih finansijskih instrumenata svaka strana ima tačan i potpuni uvid u prava

i obaveze koje ovakvi instrumenti proizvode (jedna strana zna kada treba izvršiti obavezu, a druga kada može zahtevati ispunjenje obaveze koja je ugovorom prihvaćena).

Međutim, kod **derivata** tačnog i potpunog **uvida u prava i obaveze nema**. Naime, u trenutku sklapanja ugovora nijedna ugovorna strana nije sigurna u svoju poziciju. Pozicija svake od strana zavisi od toga u kom smeru će se menjati (povećavati ili smanjivati) varijabla koja se nalazi u osnovi derivata.

Iz ovih razloga ne može se unapred znati u kojoj meri će neki derivat generisati novčane tokove niti kakva će biti pozicija određene strane u ugovoru, tj. da li će ona imati pravo na

naplatu ili obavezu za plaćanje.

Vrste derivata:

- Forvardi
- Fjučersi
- Opcije
- Svopovi
- Novi derivati nastaju kombinovanjem postojećih derivata što uslovljava veliki broj derivata.

Forvard ugovori

Forvard ugovori su klasični terminski ugovori kojima se definišu poslovi razmene finansijskih instrumenata.

U trenutku sklapanja ugovora utvrđuju se svi bitni elementi, a jedino je dan isporuke u budućnosti.

Drugim rečima, najprostiji tip derivata predstavlja forvard, koji nije ništa drugo do klasičan terminski ugovor. Radi se o pravom kupoprodajnom ugovoru u kome se kupac i prodavac dogovaraju oko isporuke određene količine i kvaliteta aktive tačno određenog dana u budućnosti. Cena po kojoj će biti izvršeno plaćanje takođe mora biti unapred dogovorena.

Za priznavanje forvarda su bitna dva termina:

1. Trenutak **sklapanja ugovora** kada se

definišu: vrsta, količina, kvalitet, cena, datum i mesto isporuke.

U trenutku sklapanja ugovora nema nikakvih plaćanja.

2. Trenutak **ispunjenja ugovora** kada se isporuka vrši prema unapred definisanim uslovima.

Karakteristike forvarda su:

- sadržina ugovora nije standardizovana,
- cene nisu transparentne,
- njima se ne trguje na berzi.

Fjučers ugovori

Fjučersi po svojoj suštini su slični forvardu. Neki autori ga čak smatraju varijantom forvard ugovora, pošto je nastao iz njega. Fjučers takođe podrazumeva postojanje saglasnosti volja o aktivni, ceni i budućoj isporuci i plaćanju. Fjučersom kupac i prodavac potpisuju kupoprodajni ugovor, po unapred definisanoj ceni, **ali ne obavljaju plaćanje do momenta dok se aktiva ne isporuči u budućnosti. Razlika u odnosu na forvard se sastoji u tome da su fjučersi likvidni i što postoji drugačiji mehanizam plaćanja.** Upravo zbog toga, fjučersi se nazivaju - **likvidni terminski ugovori. Isporuka se ne vezuje** za fiksni datum, kao kod forvarda, već **za mesec u kome se mora obaviti.** Postoji više slobode u pogledu isporuke, ali je samo neophodno da prodavac preko klirinške kuće obavesti kupca o tome kada će isporuku izvršiti.

Karakteristike fjučersa su:

- sadržina ovih ugovora je standardizovana,
- isporuka se ne vezuje za određeni dan već za određeni mesec,
- isporuka predmeta ugovora vrlo često izostaje i obavlja se neto saldiranje.

Šta se standardizuje kod ovih ugovora?

- količina sredstava koja se kupuju odnosno prodaju,
- mesta isporuke
- vremena isporuke - ne određeni dan već tokom meseca
- kvalitet

Vrste fjučersa:

1. Robni - odnose se na metal i poljoprivredne proizvode. Njima se trguje na vodećim robnim berzama

(Chicago Board of Trade, Chicago Mercantile Exchange, Sugar and Cocoa Exchange i druge)

2. Finansijski fjučersi su:

- Derivati formirani uz druge finansijske instrumente.
- Ugovori o **kupo-prodaji** određene količine finansijskih instrumenata (sredstava) **u budućnosti pod uslovima** koji su **definisani u trenutku sklapanja ugovora** (cena, količina, način isporuke, datum isporuke).

Finansijski fjučers može biti:

- valutni ili devizni,
- kamatni,
- fjučers na HOV,
- fjučers na tržišne indekse.

Valutni ili devizni fjučers karakteriše da je:

- Instrument zaštite od promena valutnog kursa - devizni hedžing,
- Predmet ugovora - kupoprodaja određene količine valute (USD, Euro, Yen, GBP i dr.),
- Standardizovana količina.

Fjučersi na kamatnu stopu:

- Kreiraju se kao derivat uz HOV koje imaju fiksnu kamatnu stopu (državne obveznice, eurolarski certifikati o depozitu i dr).
- Cene ovih HOV su pod značajnim uticajem tekućih i očekivanih kamatnih stopa.
- Kupac fjučersa na kamatnu stopu kupuje HOV sa fiksnom kamatom koje će platiti u budućnosti.

Za finansijske fjučerse je karakteristično da **na dan dospeća ne dolazi do predaje finansijskih instrumenata** već samo do **isplata razlike između ugovorene i tržišne cene.**

Opcije

Opcioni ugovori su takvi ugovori kod kojih se finansijski instrumenti prodajom i kupovinom razmenjuju po utvrđenoj ceni u određenom periodu u budućnosti. **Razlika između terminskog ugovora i opcionog ugovora** je u tome da obe strane u terminskom ugovoru **imaju obavezu da ga izvrše u dogovoreno vreme, dok se izvršenje prema**

opcionom ugovoru događa samo ukoliko i kada posednik opcije izabere da to uradi.

- **Kupovne opcije** su instrumenti po kojima vlasnik ima pravo da kupi određenu količinu osnovnog finansijskog instrumenta po fiksnoj, unapred utvrđenoj ceni, u toku određenog perioda, odnosno na određeni dan.
- **Prodajne opcije** su instrumenti po kojima vlasnik ima pravo da proda određenu količinu osnovnog finansijskog instrumenta pod uslovima utvrđenim u opcionom sporazumu, u određenom vremenu, odnosno na određeni dan.

Za pravo dato u opcionom sporazumu se plaća naknada u vidu premije.

Stečenu opciju vlasnik može:

1. prodati
2. iskoristiti ili
3. pustiti da istekne.

Najčešći ugovori koji se svrstavaju u derivate u skladu sa Standardom su:

Priznavanje derivata

Izveštaji opšte namene imaju cilj tj. osnovnu svrhu da pruže informacije o finansijskom položaju, uspešnosti i promenama u finansijskom položaju pravnog lica koje su korisne širokom krugu korisnika za donošenje ekonomskih odluka.

Otuda, cilj izveštavanja o derivatima je pružanje investitorima informacija na osnovu kojih će oni biti u poziciji da **procene visinu i vremenski raspored** novčanih tokova koji se mogu očekivati iz posedovanih finansijskih instrumenata.

U skladu sa ovako definisanim ciljem određeni su i uslovi za priznavanje elemenata finansijskih izveštaja.

Nastanak poslovnog događaja je uslov za priznavanje **svakog od elementa** (sredstava, obaveza, prihoda i rashoda) - **načelo nastanka poslovnog** događaja.

Međutim, **primena načela nastanka**

Derivat	Glavna promenljiva
svop kamatni ugovori	kamatne stope
svop valutni ugovori	kursevi valuta
svop robni ugovori	cene dobara
svop ugovori kapitala	cene kapitala (radi se o kapitalu čiji je emitent drugo pravno lice)
kreditni svop ugovori	kreditna sposobnost, kreditni indeks ili cena kredita
svop ugovori sa ukupnim povraćajem	ukupna fer vrednost određenog sredstva i kamatnih stopa
kupljena ili upisana opcija državnih obveznica (kupovna ili prodajna)	kamatne stope
kupljena ili upisana valutna opcija (kupovna ili prodajna)	kursevi valuta
kupljena ili upisana robna opcija (kupovna ili prodajna)	cene dobara
kupljena ili upisana opcija na akcije (kupovna ili prodajna)	cene kapitala - radi se o kapitalu čiji je emitent drugo pravno lice
kamatni fjučers povezan sa državnim dugom (državni fjučers)	kamatne stope
valutni fjučers	kursevi valuta
robni fjučers	cene dobara
forward ugovor sa kamatnom stopom povezan sa državnim dugom (državni forward)	kamatne stope
forward valutni ugovor	kursevi valute
forward ugovor o robi	cene kapitala
forward ugovor o kapitalu	cene kapitala (radi se o kapitalu čiji je emitent drugo pravno lice)

poslovnog događaja u cilju izveštavanja o derivatima se ne može realizovati.

Pretpostavka nastanka poslovnog događaja se **zamenjuje momentom** u kome ugovorne strane **razmene međusobna obećanja u formi standardizovanog ugovora**.

Međusobna razmena obećanja strana u derivatnom ugovoru smatra se **dovoljnom za priznavanje derivata**, samo pod uslovom da ugovor ne pruža mogućnost jednoj strani da izbegne obavezu, odnosno odustane od prijema prava koja proističu iz derivata.

Osnov za ovakvo **priznavanje** je da:

1. **pravo** koje derivat nosi **ima vrednost** i
2. ugovorne strane imaju **kontrolu nad tim pravom**.

Ključni momenti za priznavanje derivata su:

- a) Za forvarde i fjučerse - momenat sklapanja ugovora.

Osnov: ugovorom se preciziraju prava i obaveze ugovornih strana koja se ne mogu menjati i koja su obavezujuća.

- b) Za opcije - ulazak u opcioni ugovor.

Neiskorišćene opcije ne dovode u pitanje priznavanje opcije za potrebe finansijskog izveštavanja.

Procenjivanje derivata

U skladu sa ciljem izveštavanja o derivatima - pružanje informacija o rasporedu i visini očekivanih novčanih tokova koji mogu nastati po osnovu posedovanih finansijskih instrumenata **derivati se inicijalno i naknadno procenjuju po njihovoj fer vrednosti**.

Šta čini inicijalnu fer vrednost derivata?

Fer vrednost je iznos za koji se sredstvo može razmeniti, obaveza izmiriti ili instrument kapitala razmeniti između:

1. voljnih strana,
2. obavještenih strana u okviru,
3. nezavisne transakcije.

Fer vrednost se utvrđuje polazeći od regularnih poslovnih aktivnosti.

Inicijalna vrednost za forvarde i fjučers ugovore je jednaka **nuli**, jer strane međusobno ne vrše nikakva plaćanja.

Inicijalna fer vrednost opcija jednaka je **visini premije** koja se plaća za ulazak u opcioni sporazum.

Naknadna procenjivanja derivata zavise od vrednosti osnovne - bazične promenljive. Promena vrednosti osnovne aktive dovodi do promene fer vrednosti derivata.

Naknadno procenjivanje derivata obavlja se na svaki bilansno značajni dan, a to može biti dnevno, nedeljno, mesečno.

Napomena - priznavanje promene fer vrednosti derivata vrši se pre nego što učesnici realizuju svoja prava iz ugovornog aranžmana.

Utvrđivanje fer vrednosti zavisi od:

1. **Postojanja aktivnog tržišta**. Fer vrednost je poznata samo ako za svaki od derivata postoji aktivno tržište. Vrednost poslednje kotacije = fer vrednost derivata.
2. **Postojanja tržišta** ali koje **nije dovoljno aktivno**, fer vrednost = referentnoj ceni sličnog derivata.
3. **Nepostojanje aktivnog tržišta** fer vrednost se utvrđuje **procenom**.

Standard pruža dodatna uputstva za određivanje fer vrednosti korišćenjem **adekvatnih tehnika procene**. Cilj je utvrditi koja bi bila cena transakcije na datum vrednovanja u nezavisnoj razmeni koja je motivisana razmatranjem uobičajenog posla.

Adekvatna tehnika procene:

- sjedinjuje sve faktore koje bi učesnici na tržištu mogli da razmatraju prilikom ugovaranja cene i
- u skladu je sa prihvaćenim ekonomskim metodologijama za određivanje cena finansijskih instrumenata.

Prilikom primene tehnike procene entitet treba da **koristi procene i pretpostavke** koje su u skladu sa dostupnim informacijama o procenama i pretpostavkama, koje bi učesnici na tržištu koristili prilikom određivanja cene finansijskog instrumenta. Standard definiše da je prilikom početnog priznavanja finansijskog instrumenta, koji se **ne kotira na aktivnom tržištu**, cena transakcije najbolja procena njegove fer vrednosti, osim ako je njegova fer vrednost evidentirana u drugim značajnim tržišnim transakcijama ili se zasniva na tehnici procenjivanja čije promenljive obuhvataju samo podatke sa značajnih tržišta.

Standard takođe definiše da fer vrednost obaveze, sa obeležjem potražnje (na primer primljeni depozit po viđenju), nije manja od

vrednosti koja je plativa prilikom povlačenja, diskontovane od prvog datuma kada se može zahtevati da se iznos plati.

Razlike u ugovornim aranžmanima, koje se ogledaju u tome da forvardi i fjučersi predstavljaju fiksne a opcije uslovljene aranžmane, dovele su i do primene različitih tehnika vrednovanja.

Za forvarde i fjučerse koristi se **model vrednovanja** na osnovu **spot - fjučers pariteta**, prema kome je **tržišna cena fjučersa na neki budući dan zavisna od spot cene i troškova držanja aktive koja je predmet ugovora**.

The Black and Scholes **Model vrednovanja opcija** nasuprot ovome, vrednost opcije određuje **zavisno od tržišne cene osnovne aktive, njene promenljivosti i prinosa koji ta aktiva odbacuje**.

Tehnike vrednovanja derivata, koje su razvijene u teoriji investiranja, prihvatila je računovodstvena praksa i pokazala njihovu praktičnu upotrebljivost.

U vrednovanju derivata odustaje se od fer vrednosti tj. fer vrednost se ne primenjuje za procenjivanje:

- Derivata čiji je osnovni instrument nekotirani vlasnički instrumenti čija se fer vrednost ne može pouzdano izmeriti i
- Ostalih derivata čija se vrednost ne može pouzdano izmeriti.

Računovodstveni tretman razlika između knjigovodstvene i fer vrednosti derivata

Polazeći od obračunske osnove finansijskog izveštavanja za priznavanje dobitaka i gubitaka u konceptualnom okviru izvedena su pravila:

- dobiti realizovani i nerealizovani,
- gubici realizovani i nerealizovani,

Princip realizacije i princip impariteta su čvrsto povezani sa principom istorijskog troška kao osnovom vrednovanja.

Pri vrednovanju derivata odustalo se od principa istorijskog troška kao osnove procenjivanja i prihvaćena je fer vrednost.

Prihvatanje fer vrednosti ima naročito opravdanje, kada je reč o derivatima, a to su:

- Nisko početno ulaganje, značajan stepen promenljivosti fer vrednosti.
- Stepem promenljivosti fer vrednosti

derivata može biti i često je veći od stepena promenljivosti cena osnovne aktive iz koje je derivat izveden.

Posledica ove karakteristike derivata je da oni predstavljaju finansijske instrumente sa visokim vanbilansnim rizikom.

Vanbilansni rizik u vezi sa nekim derivatom nastaje:

- kada nastane gubitak koji je viši od iznosa po kome je taj derivat kao sredstvo iskazan u bilansu ili
- kada visina obaveze koja proistekne iz jednog derivata bude viša od iznosa finansijske obaveze iskazane u bilansu.

Da bi se ovaj vanbilansni rizik obuhvatio u bilansu i investitorima pružile sve relevantne informacije moralo se **odustati od insistiranja na primeni principa realizacije**.

Posledice su promene fer vrednosti kao razlika između postojeće knjigovodstvene vrednosti (poslednja fer vrednost) i tekuće fer vrednosti se priznaju nezavisno od pravca promene.

Primerno, ako je fer vrednost forvard ugovora bila nula - inicijalna vrednost, a nakon mesec dana fer vrednost aktive koja je predmet ugovora bude viša, forvard ima vrednost koja je pozitivna, dok u suprotnom forvard ima negativnu vrednost, odnosno data ugovorna strana ima obavezu.

To znači da se priznaju nerealizovani dobitci i gubici u bilansu uspeha obračunskog perioda u kome su nastali, a ne na kraju derivatnog aranžmana.

Ako se derivati koriste kao instrumenti zaštite tada utvrđeni dobitci ili gubici po osnovu promene fer vrednosti se odlažu na buduće periode preko posebne pozicije koja se tretira kao deo sopstvenog kapitala.

Računovodstveni tretman derivata koji se ne koriste kao instrumenti zaštite zasniva se na sledećem:

- svi derivati moraju u bilansu uspeha biti procenjeni po fer vrednosti i
- generalno promene fer vrednosti derivata moraju biti priznate u računu dobitka i gubitka kada se dogode.

Računovodstveni tretman forward ugovora

Karakteristike forwarda važne za računovodstveno obuhvatanje su:

1. Odsustvo mogućnosti da bilo koja strana izabere neizvršenje obaveza iz ugovora tj. obe ugovorne strane moraju izvršiti preuzete obaveze ugovorom.

Strana koja preuzima obavezu da kupi određenu aktivu označava se kao strana koja ima dugu poziciju, dok strana koja prihvata da proda datu aktivu predstavlja stranu koja ima kratku poziciju.

2. Početna vrednost ugovora je nula, jer strane međusobno ne vrše nikakva plaćanja.

Forward ugovor se iskazuje u finansijskim izveštajima po fer vrednosti, a fer vrednost forwarda u trenutku sklapanja je nula.

Napomena: investitorima treba pružiti informaciju da je banka jedna od strana u forward ugovoru i da po osnovu toga mogu nastati dobiti ili gubici.

Evidentiranje nastalih nerealizovanih dobitaka:

- Nerealizovani dobitak nastaje kada je fer vrednost aktive koja je predmet ugovora iznad vrednosti utvrđene u ugovoru.

U skladu sa principom jasnosti promene fer vrednosti treba obuhvatiti na posebnim računima - 023 i 083 - tržišno usklađivanje, a odobriti takođe poseban račun 774 - nerealizovani dobitci.

Evidentiranje nastalih nerealizovanih gubitaka:

- Nerealizovani gubici po osnovu forward ugovora nastaju kada fer vrednost aktive koja je predmet ugovora padne ispod vrednosti utvrđene u ugovoru.

Knjigovodstveno obuhvatanje nerealizovanih gubitaka iskazuje se na računima 674 - nerealizovani gubici odobrenjem računa 422 i 522 - tržišno usklađivanje.

Evidentiranje izvršenja forward ugovora

U zavisnosti od odnosa između tržišne/fer vrednosti aktive na dan izvršenja i ugovorene

vrednosti pri izvršenju je moguća pojava realizovanih dobitaka ili gubitaka.

Nerealizovani dobitci ili gubici, koji su nastali do dana izvršenja ugovora, postaju izvršenjem realizovani te ih treba reklasifikovati prenosom na račune - gubici/dobici po osnovu prodaje HOV.

Računovodstveni tretman fjučers ugovora

Karakteristike fjučersa važne za računovodstveno obuhvatanje:

- fjučers se izvršava u toku određenog meseca,
- fer vrednosti se, budući da postoji aktivno tržište, utvrđuju na dnevnoj osnovi dok su isplate obično nedeljno,
- ne insistira se na predaji aktive već često samo na neto poravnanju.

Ekonomski događaji koji su predmet knjigovodstvenog obuhvatanja:

1. sklapanje - kupovina fjučers ugovora,
2. plaćanja vezana za promene fer vrednosti klirinškoj kući ili uplate od strane klirinške kuće,
3. izvršenje ugovora,
4. reklasifikacija naknade za kupovine fjučers ugovora na rashode.

Računovodstveni tretman opcije

Karakteristike opcije relevantne za računovodstveno obuhvatanje opcija:

- postojanje aktivnog tržišta koje omogućava utvrđivanje fer vrednosti opcija,
- višestruke mogućnosti rešenja: iskorišćenje opcije, prodaja opcije pre izvršenja i istek opcije.

Ekonomski događaji koji su predmet knjigovodstvenog obuhvatanja:

1. isplata opcione premije,
2. promene fer vrednosti opcije,
3. izvršenje opcije, prodaja opcije ili istek opcije.

Transakcije po derivatima iskazuju se u poslovnim knjigama banke na sledećim računima:

Broj računa	Osnov
rn. 023	Potraživanja (pozitivni efekti) po osnovu promene fer vrednosti derivata u dinarima/ prihodi (rn.774) za pozitivne efekte
rn. 029.	Ispravka vrednosti potraživanja po osnovu promene fer vrednosti derivata
rn. 083	Potraživanja (pozitivni efekti) po osnovu promene fer vrednosti derivata u stranoj valuti
rn. 089	Ispravka vrednosti potraživanja po osnovu promene fer vrednosti derivata u stranoj valuti
rn. 126	Plasmani (data sredstva) po osnovu kupovine derivata za zaštitu u dinarima (inicijalna i druga ulaganja)
rn. 129.	Ispravka vrednosti
rn. 226	Plasmani (data sredstva) po osnovu kupovine derivata za zaštitu u stranoj valuti (inicijalna i druga ulaganja)
rn. 229.	Ispravka vrednosti
rn. 411	Obaveze za sredstva primljena po osnovu prodatih derivata
rn. 422	Obaveze (negativni efekti) po osnovu promene vrednosti derivata u dinarima/rashodi rn. 674 - za negativne efekte
rn. 511	Obaveze za sredstva primljena po osnovu prodatih derivata u stranoj valuti (inicijalna i druga ulaganja)
rn. 522	Obaveze (negativni efekti) po osnovu promene vrednosti derivata u stranoj valuti/rashodi rn. 674 - za negativne efekte
rn. 674	Rashodi po osnovu promene vrednosti derivata
rn. 774	Prihodi po osnovu promene vrednosti derivata
rn. 920	Potraživanje po derivatima (ugovorne vrednosti)
rn. 970	Obaveze po derivatima (ugovorne vrednosti)